

"Studeren met een handicap" De tiende gebruikerstoets, 2013

De oordelen van studenten
met een functiebeperking
over hun studie en instelling

F.E.M. Steenkamp

Een rapport voor
handicap + studie,
expertisecentrum voor studeren met een functiebeperking

Leiden, november 2013

Centrum Hoger Onderwijs Informatie
Postbus 2054
2301 CB Leiden
tel: 071-5231341
www.choi.nl
e-mail: info@choi.nl

Voorwoord

“Is de aandacht bij de instellingen aan het verslappen?” De opstellers van dit rapport hebben serieus overwogen om er deze titel aan mee te geven. Want de oordelen van studenten met een handicap, die voor de tiende achtereenvolgende keer zijn gemeten, geven dit jaar een aantal verontrustende signalen af

Wij hebben de titel van het rapport koel en zakelijk gehouden, maar de inhoud van deze rapportage wordt daarmee niet minder pregnant. Nadat de oordelen van studenten met een functiebeperking een aantal jaren een licht stijgende en dus bemoedigende trend lieten zien, is er in 2013 namelijk een duidelijke terugval te zien. Dat geldt met name voor de universiteiten.

Deze “Gebruikerstoets” is inmiddels de tiende aflevering van een jaarlijkse rapportage, gebaseerd op de oordelen van studenten met een functiebeperking over de wijze waarop zij worden opgevangen, begeleid en gefaciliteerd door hun opleiding. De oordelen zijn afkomstig uit een aparte handicap-module binnen de Nationale Studenten Enquête (NSE), een grootschalig landelijk onderzoek onder studenten bij alle universiteiten en hogescholen.

De gemiddelde ‘handicap-oordelen’ per instelling in 2013 zijn ook, in de vorm van overzichtelijke grafieken, gepubliceerd op de website van onze opdrachtgever, www.handicap-studie.nl. Dit rapport geeft bij deze grafieken meer achtergrond en toelichting.

Een kleine complicatie bij het opstellen van dit rapport was dat de groep studenten waar het om gaat niet meer op precies dezelfde manier afgebakend kon worden als in voorgaande jaren, als gevolg van wijzigingen in de NSE-vragenlijst. Er is echter een alternatieve aanpak gevonden die wat betreft de oordelen van studenten met een functiebeperking een goede match oplevert met de scores uit eerdere jaren. Met deze aanpak zijn ook de resultaten van 2010 tot en met 2012 herberekend, zodat er geen ‘methodeverschil’ bestaat met de in 2013 gemeten oordelen.

Een definitieve verklaring voor de daling in waardering van vooral universitaire studenten is in dit rapport niet te vinden. De discussie hierover is bij deze geopend. In elk geval bewijzen de hier gepresenteerde cijfers dat aandacht voor studenten met een functiebeperking ook na tien jaar Gebruikerstoets nog steeds geen overbodige luxe is. Het gaat immers om bijna tien procent van alle studenten. De aandacht voor maatregelen die hen in staat stellen om te studeren, mag zeker niet verslappen.

Frank Steenkamp

Leiden, 20 november 2013

Inhoud

1. Inleiding en verantwoording	p 2
2. De oordelen: landelijk patroon en trends	p 3
3. Verschillen tussen vakgebieden: de sectoren	p 4
4. Oordelen per instelling	p 6
5. Conclusies	p 9
Bijlagen	p 10

1. Inleiding en verantwoording

1.1. Dit rapport

Voor de tiende achtereenvolgende keer is in het voorjaar van 2013 het jaarlijkse onderzoek gehouden onder studenten met een functiebeperking, in het kader van de Nationale Studenten Enquête (NSE). In dit rapport worden de belangrijkste resultaten van deze Gebruikerstoets “Studeren met een Handicap” samengevat.

Elders is al een deel van de resultaten uit deze enquête gepubliceerd. Dit zijn de staafdiagrammen met instellingsscores op de website van expertisecentrum handicap + studie.

Dit rapport biedt meer achtergronden bij deze webpublicatie. Er worden diverse dwarsdoorsnedes getoond, met een focus op de oordelen per instelling.

Centraal in dit hoofdstuk staat de verantwoording over de afbakening van de groep studenten met een handicap. Deze afbakening moest dit jaar op een andere wijze plaatsvinden dan voorheen.

1.2. Gewijzigde opzet NSE/ afbakening van de doelgroep

Tot en met 2012 verliep de afbakening van de groep studenten met een functiebeperking op basis van de NSE-vragenlijst als volgt:

- a. Eerst werd de vraag gesteld OF iemand een ziekte of handicap heeft die hem of haar belemmert bij het studeren.
- b. Vervolgens kon men de belangrijkste ziekte of beperking aanvinken
- c. Daarna kon men meerdere beperkingen aangeven (dit waren ‘slechts’ 13 typen)
- d. Vervolgens kon men oordelen geven over opvang, begeleiding, facilitering en dergelijken.

De onderzoekspopulatie omvatte simpelweg de groep die “ja” had gezegd op de eerste vraag. Dit betrof afhankelijk van het onderwijsniveau en –vorm steeds tussen de 7 en 10 procent van alle studenten. Dit percentage kwam goed overeen met wat bekend was uit andere onderzoeken. Deze studenten gaven niet altijd op alle oordeelsvragen een antwoord, maar alle oordelen telden mee.

In de NSE van 2013 zijn er enkele wijzigingen doorgevoerd:

[ad b] De vraag welke handicap de belangrijkste is, is niet meer opgenomen. Wel kan men per handicap aangeven of deze veel of weinig belemmeringen oplevert.

[ad c] De lijst handicaps en ziektes die men kan aankruisen is uitgebreid tot 30 typen en men kan er dus meerdere aankruisen.

Deze wijzigingen hebben twee gevolgen:

- het percentage studenten dat één of meer handicaps meldt, is aanzienlijk toegenomen. Het komt nu uit tussen 10 en 14%
- Er is geen eenduidige verdeling meer mogelijk in groepen, op basis van de belangrijkste handicap of functiebeperking. Er zijn zelfs studenten die drie of meer ‘belangrijke’ handicaps melden.

Wij focussen hier op het eerste: de afbakening van de groep studenten met een meer of minder serieuze handicap. De gewijzigde vragenlijst leidt er kennelijk toe dat in 2013 een grotere groep studenten “ja, handicap” meldt dan voorheen. Dit bemoeilijkt historische vergelijking.

We kunnen de groep inperken tot diegenen die bij een of meer handicaps zeggen dat deze hen daadwerkelijk (zeer) veel belemmeren, maar deze vraag is voorheen niet gesteld. Ook dit biedt dus geen goede basis voor historische vergelijking.

Daarom is voor dit rapport een ander, historisch vergelijkbaar, criterium gehanteerd:

Elke student die minstens 6 van 9 oordeelsvragen over studeren met een handicap heeft beantwoord, telt mee voor de analyses.

Met dit criterium valt respectievelijk 6 en 9,5 procent van alle voltijd wo- en hbo- studenten onder de doelgroep. De groep is daarmee in omvang vergelijkbaar met de analyses uit het verleden. En, belangrijker nog: ook de berekende gemiddelde scores zijn in hoge mate vergelijkbaar.

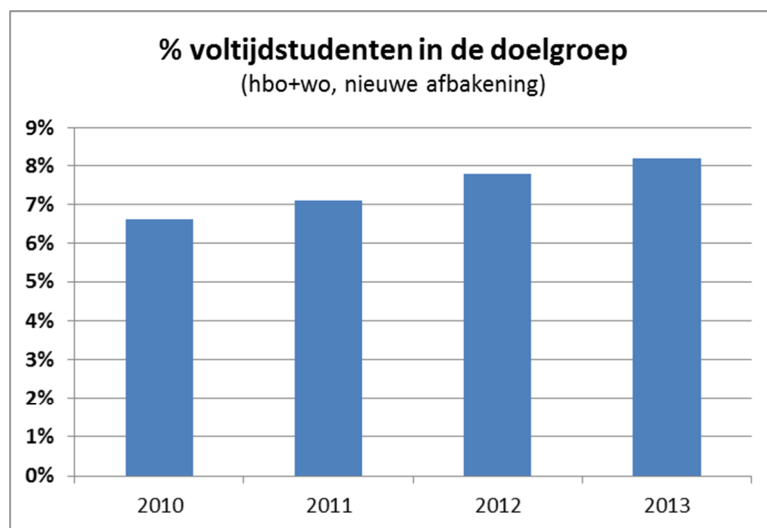
1.3. Onderzoekspopulatie

Zoals gezegd, zijn de analyses dit jaar gebaseerd op dat deel van de studentenpopulatie dat bij het studeren last zegt te hebben van een handicap of functiebeperking, en *bovendien* antwoord gaf op op tenminste zes van de ‘oordeelsvragen’ over studeren met een handicap.

De groep voltijdstudenten die aan deze voorwaarden voldoet, omvat in totaal 18.965 studenten, of 8,2 procent van alle voltijdstudenten binnen de NSE. Bij populatie-weging komt dit overeen met 8,0% van alle voltijdstudenten.

Net als in onze voorgaande rapportages is er ook met dit criterium over de afgelopen jaren een licht stijgende trend te zien van het aantal studenten in de doelgroep. Alleen liggen de cijfers door de strengere afbakening nu iets lager.

In 2013 bevatte de steekproef van studenten met een handicap volgens de hier gehanteerde criteria in totaal 18.965 voltijdstudenten, waarvan: 13814 in het hbo (of 9,6%) en 5151 (of 5,9%) in het wo. Bijna driekwart van de wo-studenten bevond zich in de bachelorfase.

1.4. Verdeling typen handicap en ziekte

Om eerder genoemde redenen (zie 1.2.) is het dit jaar niet mogelijk een éénduidige verdeling van de studenten te geven over hun eerste of belangrijkste handicap. In plaats daarvan presenteren we hier twee verdelingen:

- Het aantal keren dat diverse handicaps door de geselecteerde groep worden *vermeld*
- Het aantal keren dat elke handicap wordt vermeld als iets dat (zeer) veel *belemmeringen*

Top-10 Handicaps en ziektes (vermelding)		
	% Hbo	% Wo
Dyslexie	23%	17%
Concentratieprobl.	12%	13%
Vermoeidheid	10%	12%
Psychische probl.	7%	11%
ADHD	7%	6%
Chron. Pijnkl.	6%	6%
Migraine/hoofdpijn	5%	5%
Longziekten	4%	4%
Gewrichtsklachten	2%	2%
Motorische bep.	2%	2%
Overige 20	20%	22%
Totaal	100%	100%
<i>% van het totale aantal vermeldingen</i>		

Top-10 Handicaps / ziektes (belemmerend)		
	% Hbo	% Wo
Concentratieprobl.	19%	20%
Dyslexie	17%	11%
Vermoeidheid	16%	18%
Psychische probl.	11%	16%
ADHD	7%	7%
Chron. Pijnkl.	6%	5%
Migraine/hoofdpijn	4%	4%
Gewrichtsklachten	2%	2%
Chron. Vermoeidheid	2%	2%
Autisme e.d.	2%	2%
Overige 20	13%	14%
Totaal	100%	100%

NB: gemiddeld vermelden de studenten iets meer dan twee handicaps, waarvan gemiddeld 0,8 handicaps hen veel belemmeringen opleveren. Dit betekent dus dat dyslexie net als voorheen voorkomt bij ruim veertig procent van de studenten met een handicap. Concentratieproblemen en vermoeidheid worden echter vaker genoemd als een ernstige belemmering voor het studeren.

2. De oordelen: landelijk patroon en trends

2.1. Vooraf: oordelen en meerjarige vergelijkbaarheid

In de Nationale Studentenenquête (NSE) geven studenten met een handicap op een aantal thema's een oordeel over de wijze waarin hun opleiding hen in staat stelt om te studeren. Hier rapporteren wij over de belangrijkste zeven van deze thema's.

2.2. De oordelen over het Hbo

De afgelopen jaren bleek steeds dat hbo-studenten met een functiebeperking behoorlijk kritisch zijn over de service die zij van hun opleiding en instelling krijgen. In 2013 is dit beeld niet wezenlijk veranderd. We moeten zelfs constateren dat de lichte stijging in oordelen die in 2011 en 2012 zichtbaar was, dit jaar is doorbroken. Gemiddeld is deze groep studenten nu even kritisch als drie jaar geleden, in 2010.

In meerjarig perspectief vertoont de door ons berekende 'totaalscore H&S' in het hbo slechts geringe schommelingen. Dit oordeel bevindt zich al vier jaar tussen de 6,20 en 6,30 punten. In 2013 komt het uit op 6,21 punten. Het patroon van sterkere en zwakkere punten vertoont dit jaar wel enkele relevante verschuivingen.

Sterk en/of gestegen

Het meest duidelijk gestegen is de waardering voor de *begeleiding* zodra men eenmaal (h)erkend is als student met een functiebeperking.

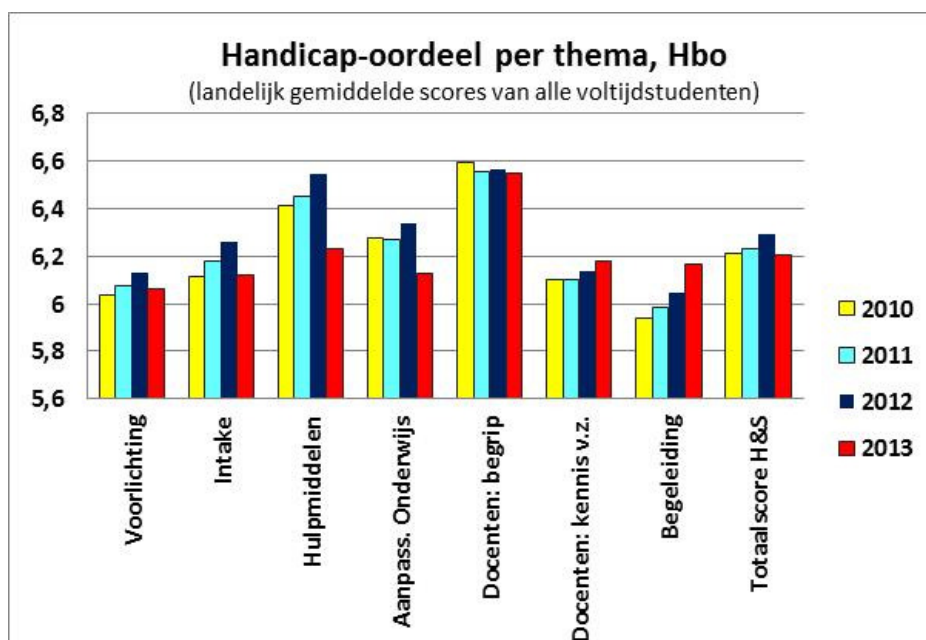
Daarmee wordt de trend van de afgelopen jaren voortgezet, maar met een score van 6,17 is er nog steeds veel ruimte voor verbetering.

Relatief gunstig blijft verder de waardering voor het 'begrip' dat studenten met een handicap ondervinden bij de docenten. De kennis

van zaken over studeren met een beperking wordt nog steeds duidelijk kritischer beoordeeld, maar het oordeel is wel weer iets gunstiger dan in 2012.

Zwak en/of gedaald

Net als voorheen blijven de studenten met een handicap kritisch over de *intake* en *voorlichting* bij hun opleiding/instelling. De waarderingscijfers zijn daar na twee jaar stijging weer wat gedaald. Nog opvallender is de dalende waardering voor de feitelijke oplossingen die opleidingen aan deze groep studenten bieden. De score bij *hulpmiddelen* daalde met drie tiende naar 6,23 punt,. Bij '*aanpassingen in het onderwijs*' ging er ruim twee tiende af, naar 6,13.

“Studeren met een handicap 2012”

Op een totaal van bijna 14 duizend studenten met een handicap zijn dit zeer significante veranderingen. Ze wekken de indruk dat bij de afgelopen jaren bij docenten meer goodwill en begrip gekweekt is voor studenten met een beperking, maar dat opleidingen en instellingen als organisatie recent geen verbetering hebben kunnen realiseren in de intake en facilitering van studenten met een beperking. Integendeel zelfs.

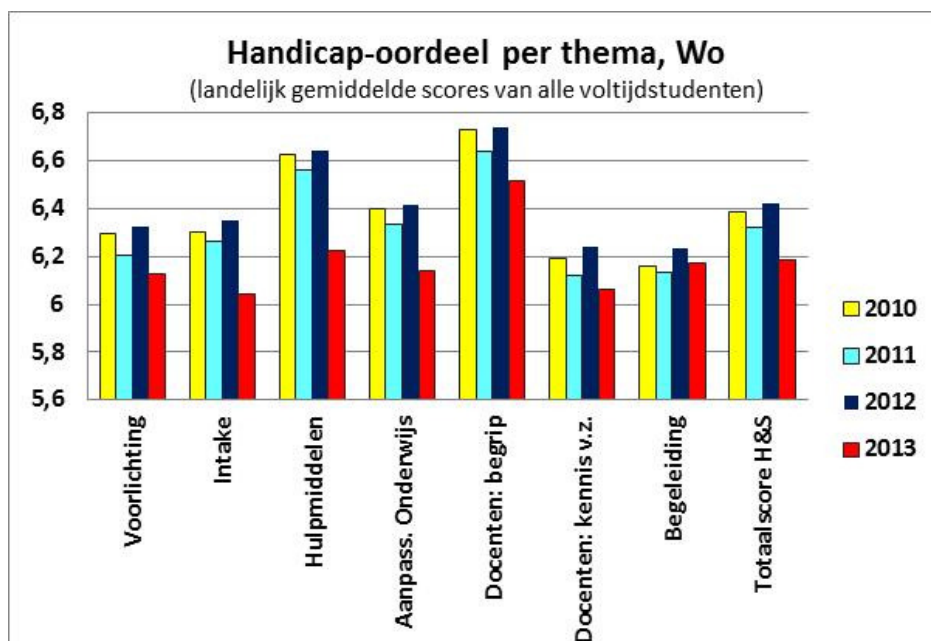
2.3. De oordelen over het Wo

Bij de universiteiten zien we dit jaar een opmerkelijke omslag. Er is meerdere keren gecontroleerd of er geen rekenfouten gemaakt waren, maar het blijkt onmiskenbaar.

Tot en met 2012 scoorde het wo duidelijk gunstiger dan het hbo, in de beoordeling door studenten met een beperking. Die voorsprong is in 2013 echter geheel verdwenen. Bij alle thema's zien we in het wo die daling in waardering. Maar er zijn wel nuanceverschillen,

Relatief sterk of stabiel

Net als in het hbo blijft er, ondanks een daling in 2013, sprake van een vrij gunstige waardering voor het *begrip* bij de docenten. Ook zien we dat de waardering voor de *begeleiding* vergeleken met andere issues het minst gedaald is.

Zwak en/of gedaald

Bij vrijwel alle thema's zien we dat de waardering van studenten met een beperking in 2013 in het wo met minstens 0,2 punten gedaald is. In absolute cijfers ontlopen de scores – behalve die voor 'begrip' - elkaar niet veel meer.

Een nog scherpere daling dan in het hbo (0,4 punt) is te zien bij de *hulpmiddelen* die de opleiding aan studenten met een beperking biedt om zo veel mogelijk onbelemmerd verder te studeren. Daarnaast zijn ook de dalingen bij *intake* en bij *aanpassingen* in het onderwijs met 0,3 punt opvallend.

Sterker dan in het hbo wekken deze cijfers de indruk dat het entreeklimaat en de studieomstandigheden voor studenten met een beperking recent ongunstiger zijn geworden. Dit hangt wellicht samen met de invoering van matching en de verhoogde tempo-eisen bij veel opleidingen. Het lijkt dringend nodig dat de universiteiten bij dit soort beleidswijzigingen meer aandacht besteden aan flankerend beleid, om het voor studenten met een handicap of functiebeperking mogelijk te maken een studie af te ronden.

3. Verschillen tussen vakgebieden: de sectoren

Net als in eerdere jaren zijn de studenten met een handicap niet helemaal gelijk verdeeld over de sectoren van het hoger onderwijs:

- In het hbo zijn ze het meest te vinden in de sectoren landbouw en techniek (rond de 12%) en veel minder in de sector economie (7%)
- In het wo zijn de verschillen kleiner. Bij taal en cultuur gaat het om 8% van de studenten en bij rechten en economie tussen de 4 en 5%.

Maar zijn er ook sectorverschillen in tevredenheid van de studenten over de manier waarop zij worden ontvangen, begeleid en gefaciliteerd? Dat blijkt inderdaad het geval.

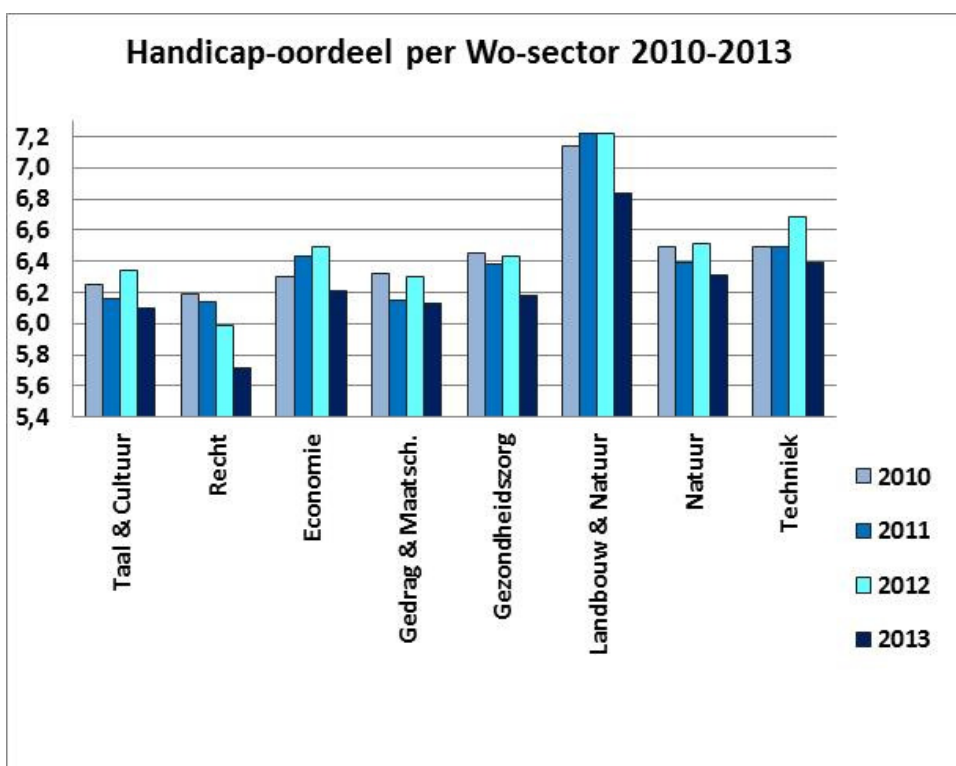
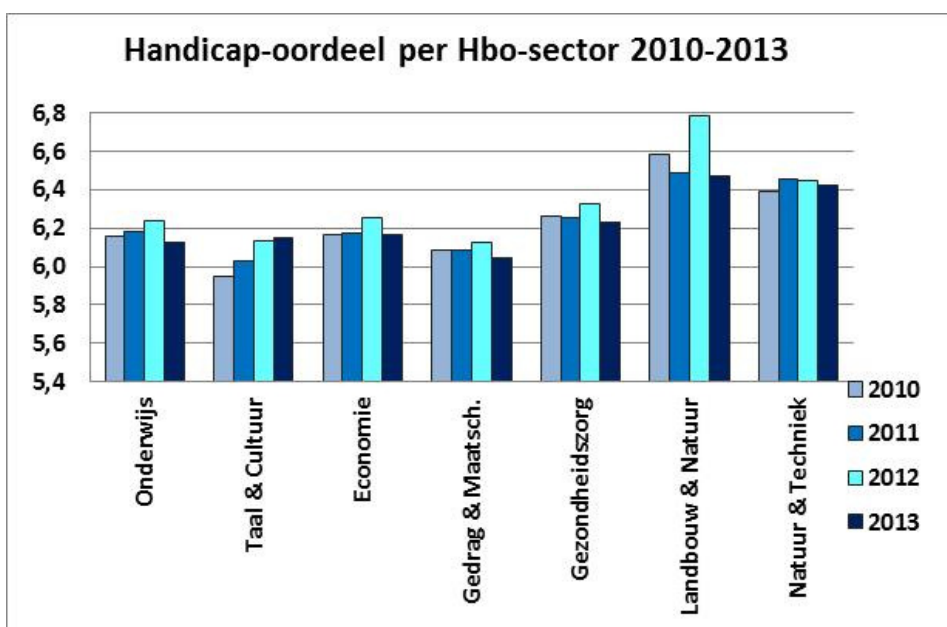
In het hbo krijgen als voorheen twee van de eerder vermelde sectoren met praktische opleidingen, **landbouw** en **techniek**,

een relatief gunstig oordeel van de studenten met een handicap.

In de **kunstsector** (‘taal en cultuur’) zijn de studenten met een handicap recent wat minder kritisch gestemd. Daarmee komt de rode lantaarn terecht bij de sector gedrag en maatschappij. Juist de opleidingen voor de sociale sector krijgen de meest kritische beoordeling van studenten met een functiebeperking.

Ook bij de universiteiten blijft **landbouw** boven de andere sectoren uitsteken. Toch zien we ook hier dit jaar wel een daling in de waarderingcijfers

In de sector Recht is die daling nog sterker. De cijfers wekken de indruk dat het studieregime snel minder aantrekkelijk wordt voor studenten met een handicap. En dat terwijl deze groep zelf de rechtenstudies al in hoge mate mijdt.

4. Oordelen studenten per instelling

4.1. De grotere hogescholen

Ook hier dienen de oordelen van voltijdstudenten als basis voor vergelijking tussen de instellingen. Allereerst zijn de grote en middelgrote hogescholen in één tabel bijeengebracht¹. Opnieuw staan in deze lijst enkele middelgrote instellingen bovenaan. Vorig jaar gold dit al voor de NHTV en Van Hall

Handicap-oordeel 2013 per hogeschool (studenten voltijd)										
	Noot	N Steekproef	Voorlichting	Intake	Hulpmiddelen	Aanpass onderwijs	Docenten 'begrip'	Docenten 'kennis'	Begeleiding	Totaalscore
Grote en middelgrote hogescholen										
NHTV internat. Hs. Breda	246	6,95	7,15	7,04	6,47	6,75	6,37	6,79	6,79	
HZ University of Applied Sciences	143	6,16	6,26	6,77	6,67	7,07	6,58	6,53	6,58	
Hogeschool van Hall Larenstein	258	6,50	6,58	6,58	6,50	6,72	6,27	6,53	6,53	
Avans Hogeschool	1176	6,37	6,45	6,51	6,47	6,67	6,32	6,37	6,45	
Chr. Hogeschool Windesheim	691	6,16	6,21	6,32	6,26	6,75	6,39	6,35	6,35	
Hogesch. v.d. Kunsten Utrecht	260	6,21	6,45	6,19	6,35	6,67	6,29	6,27	6,35	
Hogeschool Zuyd	454	6,15	6,29	6,31	6,23	6,64	6,27	6,34	6,32	
De Haagse Hogeschool	483	6,24	6,34	6,39	6,21	6,43	6,11	6,32	6,29	
Hogeschool Rotterdam	1153	6,43	6,34	6,23	6,21	6,37	6,13	6,21	6,27	
Hogesch. v. Arnhem en Nijmegen	956	5,95	6,11	6,32	6,16	6,63	6,32	6,24	6,25	
ArtEZ hogeschool v.d. kunsten	151	5,91	6,15	5,71	6,21	7,22	6,40	6,18	6,25	
Saxion Hogeschool	641	6,16	6,07	6,31	6,23	6,58	6,21	6,13	6,24	
Stenden Hogeschool	263	6,03	6,13	6,21	6,23	6,63	6,19	6,21	6,23	
Hogeschool Utrecht	1156	6,13	6,16	6,27	6,07	6,50	6,13	6,18	6,21	
Fontys Hogescholen	1243	5,92	5,95	6,27	6,16	6,63	6,23	6,18	6,19	
Hanzehogeschool Groningen	953	6,05	5,97	6,27	6,07	6,48	6,15	6,18	6,17	
Hogeschool Leiden	329	5,76	5,94	6,08	5,78	6,45	6,08	5,75	5,98	
NHL Hogeschool	319	5,43	5,73	5,73	5,83	6,58	6,07	5,97	5,91	
Hogeschool van Amsterdam	1156	5,65	5,76	5,78	5,83	6,31	5,95	5,87	5,88	
Hogeschool INHOLLAND	817	5,71	5,68	5,87	5,68	6,21	5,79	5,63	5,80	
Landelijk Gemiddelde		6,04	6,09	6,20	6,10	6,54	6,16	6,13	6,18	
1) Gecombineerd oordeel 2012-2013, vanwege gering studentenaantal.										
GROEN = oordeel duidelijk boven / ORANJE = oordeel duidelijk onder landelijk gemiddelde © CHOI 2013										

Larenstein, maar dit keer meldt ook HZ University (of Hogeschool Zeeland) zich in de top van de ranglijst. Deze instelling scoort volgens de doelgroep niet hoog met de voorlichting en intake, maar compenseert dit vervolgens met goed maatwerk en docenten die niet alleen begripvol zijn maar ook beter dan elders weten hoe ze effectief ondersteuning kunnen bieden.

Van de echt grote hogescholen blijft Avans bij deze groep studenten duidelijk het beste scoren, zoals deze hogeschool dat ook doet bij de algemene studentenpopulatie.

Veel van de grotere hogescholen presteren in deze ranglijst voor 'studeren met een handicap' vergelijkbaar met algemene ranglijsten op basis van de Nationale Studentenenquête, maar er zijn ook verschillen aan te wijzen. De Haagse Hogeschool en de kunsthogeschool HKU doen het bij deze doelgroep relatief goed, terwijl de Hanzehogeschool en Fontys juist kritischer worden beoordeeld dan door de algemene studentenpopulatie.

¹ Het onderscheid groter/kleiner is in zekere mate arbitrair. In deze tabellen is hij gebaseerd op het aantal responderende studenten met een handicap. De scheidslijn lag bij 140.

4.2. De kleinere hogescholen

Bij de kleinere hogescholen zien we net als vorig jaar grotere verschillen in waardering van studenten met een handicap. De scores variëren hier ook sterker van jaar op jaar. Instellingen doen er dus verstandig aan om ook te kijken naar de meerjarige trend in hun scores. Hier leggen we meer nadruk op de momentopname.

Handicap-oordeel 2013 per hogeschool (vervolg)										
	Noot	N Steekproef	Voorlichting	Intake	Hulpmiddelen	Aanpass onderwijs	Docenten 'begrip'	Docenten 'kennis'	Begeleiding	Totaalscore
Kleinere hogescholen										
Hogeschool TIO		55	7,25	7,35	7,41	7,25	7,84	7,54	7,70	7,48
Gereformeerde Hogeschool		49	7,27	6,96	7,55	7,46	7,89	7,28	7,38	7,40
IVA Driebergen	1	42	7,15	7,39	7,37	7,61	7,37	7,11	7,07	7,30
Driestar educatief	1	38	7,14	6,78	7,29	6,46	7,55	6,83	7,02	7,01
HAS Den Bosch		139	6,47	6,72	6,35	6,42	6,83	6,42	6,51	6,53
Amsterdamse Hogeschool vd Kunsten		122	6,07	6,19	6,29	6,24	7,01	6,27	6,50	6,37
Christelijke Hogeschool Ede		135	5,95	6,07	6,34	6,27	6,99	6,53	6,32	6,35
Vilentum Hogeschool		108	6,08	6,16	6,24	5,97	6,90	6,31	6,10	6,25
Marnix Academie		40	6,05	6,10	6,24	5,75	6,71	6,34	5,68	6,12
Hotelschool Den Haag, International		48	6,10	6,05	6,29	5,92	6,37	5,75	5,89	6,05
Hogeschool Edith Stein/ OC Twente	1	29	5,56	5,52	6,13	6,00	6,55	6,54	5,96	6,04
Katholieke PABO Zwolle	1	23	5,54	5,70	5,96	5,97	6,73	6,01	6,07	6,00
Pedagogische Hogeschool De Kempel	1	51	5,92	5,83	5,97	6,20	6,40	6,04	5,63	6,00
Design Academy Eindhoven		38	5,14	5,91	5,76	6,10	6,56	6,18	6,00	5,95
Iselinge Hogeschool	1	40	5,50	6,21	5,80	5,71	6,60	5,96	5,68	5,92
TMO, Hogeschool v Modemanagement	1	37	5,42	5,73	6,14	6,39	6,28	5,80	5,26	5,86
Hogeschool IPABO Amsterdam Alkmaar	1	42	5,51	5,49	5,97	5,84	6,37	5,83	5,58	5,80
Hogeschool Schoevers		17	5,27	5,78	5,73	5,83	6,63	5,99	5,11	5,76
Saxion Next	1	36	4,68	4,75	4,91	5,16	5,84	5,33	5,20	5,12
Landelijk Gemiddelde			6,04	6,09	6,20	6,10	6,54	6,16	6,13	6,18
1) Gecombineerd oordeel 2012-2013, vanwege gering studentenaantal.										
GROEN = oordeel duidelijk boven / ORANJE = oordeel duidelijk onder landelijk gemiddelde © CHOI 2013										

Vier instellingen staan net als vorig jaar in de top-5 van meest gewaardeerde kleinere hogescholen. Dat zijn de Gereformeerde Hogeschool, de IVA in Driebergen, de HAS Den Bosch en de Driestar in Gouda. Maar de nieuwe uitblinker is TIO, de particuliere hotel- en toerismeschool die ook in de algemene studentenoordelen dit jaar een grote sprong maakte.

Aan de onderkant van de ranglijst zien we ook weer grotendeels dezelfde namen als in 2012. Saxion Next, de Ipabo en mode- hogeschool TMO krijgen weer kritische oordelen van de studenten met een beperking.

Duidelijk kritischer dan voorheen is het oordeel over de particuliere hogeschool Schoevers. Het betreft een kleine groep studenten, maar wel met een hoge respons; aan de scores mag dus betekenis toegekend worden.

4.3 De universiteiten

Zoals gezegd valt bij de universiteiten vooral op dat de scores dit jaar over de hele linie gedaald zijn. Dat geldt specifiek voor ‘studeren met een handicap’; bij de algemene studentenpopulatie is geen daling waar te nemen in de waardering voor het wetenschappelijk onderwijs.

In de verhoudingen tussen de instellingen is vergeleken met 2012 juist weer weinig veranderd². Van de reguliere universiteiten doen Wageningen, Twente en Eindhoven het wederom duidelijk het beste als het gaat om studeren met een handicap.

Handicap-oordeel 2013 per universiteit (studenten voltijd)										
	Noot	N Steekproef	Voorlichting	Intake	Hulpmiddelen	Aanpass onderwijs	Docenten 'begrip'	Docenten 'kennis'	Begeleiding	Totaalscore
Wageningen University	267		6,82	6,53	6,71	6,85	7,27	6,67	6,74	6,80
Universiteit Twente	240		6,64	6,66	6,96	6,51	6,79	6,35	6,72	6,66
Technische Universiteit Eindhoven	214		6,55	6,61	6,69	6,63	6,93	6,50	6,74	6,66
Radboud Universiteit Nijmegen	387		5,95	6,21	6,39	6,31	6,71	6,21	6,55	6,33
Rijksuniversiteit Groningen	438		6,29	6,11	6,31	6,24	6,53	6,24	6,32	6,29
Maastricht University	233		6,16	6,02	6,45	6,29	6,32	5,99	6,34	6,22
Universiteit Utrecht	667		5,99	6,16	6,18	6,18	6,71	6,18	6,07	6,21
Technische Universiteit Delft	574		6,32	6,10	6,23	6,10	6,39	6,02	6,07	6,18
Tilburg University	205		5,95	5,84	6,50	6,16	6,39	5,99	6,15	6,14
Universiteit Leiden	492		6,11	5,92	6,08	6,19	6,51	5,92	6,08	6,12
Erasmus Universiteit Rotterdam	329		6,10	6,00	6,29	5,84	6,34	5,94	5,94	6,06
Vrije Universiteit Amsterdam	516		6,26	5,84	6,10	5,89	6,29	5,89	5,95	6,03
Universiteit van Amsterdam	570		5,55	5,51	5,57	5,63	6,15	5,65	5,75	5,69
Landelijk Gemiddelde			6,12	6,03	6,22	6,12	6,51	6,05	6,15	6,17
1) Gecombineerd oordeel 2012-2013, vanwege gering studentenaantal.										
GROEN = oordeel duidelijk boven / ORANJE = oordeel duidelijk onder landelijk gemiddelde © CHOI 2013										

Bij de algemene universiteiten scoort Nijmegen nipt hoger dan Groningen en Maastricht – dat vorig jaar primus inter pares was.

De rode lantaarn is onmiskenbaar bestemd voor de Universiteit van Amsterdam, die volgens de studenten met een beperking op alle onderdelen hogere drempels opwerpt dan de collega-instellingen.

Vermeldenswaard is tenslotte de waardering voor de Universiteit voor Humanistiek. Vanwege de veel kleinere schaal van de instelling en het kleine aantal studenten met een handicap dat hier een oordeel gaf (22 in twee jaar tijd) is deze instelling niet opgenomen in bovenstaande tabel. We registreerden er echter wel de hoogste scores van het gehele wo. De totaalscore komt bij de UvH uit op 6,90. Alleen de voorlichting krijgt er een vrij lage waardering (6,12), maar op alle andere thema's scoort de instelling ruim bovengemiddeld.

² Een verschil is alleen dat de Open Universiteit vanwege de nadruk op voltijdonderwijs dit keer niet in de ranglijst is meegenomen.

5. Conclusies

- Dyslexie is nog steeds de meest voorkomende functiebeperking bij studenten, maar staat niet bovenaan het lijstje handicaps die studenten (zeer) ernstig belemmeren bij het studeren. Die plek wordt ingenomen door *concentratieproblemen*. Bij universitaire studenten scoren ook *vermoeidheidsklachten* en *psychische problemen* hoger.
- De oordelen van voltijdstudenten met een handicap over wat hun universiteit of hogeschool voor hen doet, zijn voor het eerst in vier jaar niet verbeterd. Bij de universiteiten zien we zelfs een opmerkelijke terugval. Het gemiddelde waarderingscijfer is in één jaar met ruim 0,2 punt gedaald tot een score van 6,17. Daarmee loopt het wo voor het eerst niet meer voor op het hbo.
- De knelpunten bestrijken een breder scala dan de afgelopen jaren. Tot nu toe was er vooral onvrede over begeleiding en voorlichting. De feitelijk beschikbare regelingen en faciliteiten voor aangepast studeren kwamen er in de enquête wat beter van af. Anno 2013 is dit laatste echter duidelijk veranderd. Het enige onderwerp waarover de studenten met een handicap nog redelijk tevreden zijn, is het ‘begrip’ dat zij ondervinden bij docenten.
- Per sector blijven er verschillen. Deze vertonen een vertrouwd patroon. In de sector landbouw zijn de studenten met een functiebeperking het meest tevreden over hun opvang, begeleiding en facilitering. Duidelijk het minst tevreden zijn ze bij wo rechten.
- Bij de reguliere universiteiten is Wageningen opnieuw de beste (6,80), gevolgd door de technische universiteiten in Twente en Eindhoven (beide 6,66). Speciaal het vermelden waard is ook het zeer gunstige oordeel van de kleine groep studenten bij de Universiteit voor Humanistiek (6,90).
- In het HBO blijft de NHTV in Breda de lijst aanvoeren van de ‘handicapvriendelijke’ grote en middelgrote hogescholen. De HZ University in Vlissingen en de agrarische school Van Hall Larenstein completeren de top-3. Nog hoger scoren enkele kleinere scholen. Als voorheen geldt dat voor de Gereformeerde Hogeschool in Zwolle en de IvA in Driebergen. De verrassende nieuwe leider op de ranglijst is echter hotel- en toerisme-instituut TIO.

Bijlagen

B1: De vragen uit de Handicap-module van de NSE

De oordelen van studenten die in dit rapport worden gepresenteerd, zijn afkomstig uit de ‘Handicap-module’ binnen de Nationale Studentenenquête. Dit is een apart blok met vragen, die alleen gesteld worden aan diegenen die aangeven dat zij een handicap of functiebeperking hebben die hen in meer of mindere mate belemmert bij hun studie.

Deze handicapmodule bevat een aantal vaste thema’s. De systematiek van de vragenlijst is wel enigszins veranderd, maar de ‘oordeelsvragen’ zijn in 2011 ongewijzigd gebleven.

V40. Geef aan hoe tevreden je bent over de volgende aspecten ten aanzien van studeren met een handicap aan je opleiding. <1 t/m 5; 1=zeer ontevreden; 5=zeer tevreden; 6=n.v.t.>

a **De voorlichting en informatievoorziening over studeren met een handicap of beperking bij je opleiding** (hiermee bedoelen we brochures, studiegids, studentenstatuut, examenreglement, website)

b **De opvang die je opleiding aan studenten met jouw handicap bij de start van hun studie biedt**

c **De beschikbare hulpmiddelen en faciliteiten, voor zover je die nodig hebt?** (we bedoelen hiermee rust- of werkruimtes, werkplekaanpassingen, extra verlichting, scanner, computeraanpassingen zoals spraak of braille, ringleiding)

d **De geschiktheid van de gebouwen van je opleiding of instelling voor mensen met jouw handicap** (we bedoelen hiermee de toegankelijkheid en begaanbaarheid, bijvoorbeeld door drempels, liften, breedte van de deuren, aangepaste toiletten, ringleidingen enzovoorts)

e **De aanpassingen in het onderwijs die je opleiding biedt** (we bedoelen hiermee aanpassingen aan het rooster, inleverdata, andere les- en tentamenvormen, alternatieve opdrachten, andere stagemogelijkheden)

f **De mate waarin de docenten en overige medewerkers begrip voor jou hebben.**

g **De mate waarin de docenten en overige medewerkers voldoende kennis van zaken hebben**, zodat zij op een geschikte wijze met jouw handicap omgaan.

h **De mate waarin medestudenten begrip voor jou hebben.**

i **De speciale begeleiding die je tijdens je studie krijgt** (hiermee bedoelen we begeleiding in de studievoortgang, steun voor aanpassingen aan studie en voorzieningen, stagebemiddeling e.d.)

Welke vragen zijn gebruikt in dit rapport?

Bijna alle vragen worden benut in dit rapport. De zeven thema’s in de grafieken zijn erop gebaseerd:

- Intake = b
- Hulpmiddelen = c
- Aanpassing Onderw. = e
- Informatie = a
- Begeleiding = i
- Begrip docenten = f
- Kennis en inzicht docenten = g
- TOTAAL = Gemiddelde van deze zeven.

[Vraag d over gebouwen is voor te veel studenten niet van toepassing. De vragen over begrip spitsen wij toe op de docenten en niet op de medestudenten (zie 40h)]

B2: relatie 5- en 10-puntsschaal

Sinds 2010 wordt binnen de NSE aan studenten gevraagd oordelen te geven volgens een 5-puntsschaal in plaats van rapportcijfers.

Voor een begrijpelijke presentatie en een goede historische vergelijking worden al deze oordelen hier alsnog vertaald in rapportcijfers.

De conversieformule 2011 luidt als volgt:

$$\text{Tienpunts} = 1,6 * \text{Vijfpunts} + 1,25$$

Dit leidt tot de volgende omzettingreeks:

Vijfpunts	Rapportcijfer
2,4	5,09
2,5	5,25
2,6	5,41
2,7	5,57
2,8	5,73
2,9	5,89
3,0	6,05
3,1	6,21
3,2	6,37
3,3	6,53
3,4	6,69
3,5	6,85
3,6	7,01
3,7	7,17
3,8	7,33
3,9	7,49
4,0	7,65
4,1	7,81
4,2	7,97